

je geliefde lezen is? Nee, vriend, ik zit hier te ploeteren om met behulp van een woordenboek een vertaling voor elkaar te krijgen; soms barst ik bijna van ongeduld, het bloed stijgt me dan naar het hoofd, zodat ik dat woordenboek maar het liefst op de grond zou smijten — en dat noem jij lezen; je houdt me voor de gek! Nee, ik ben God zij dank gauw met de vertaling klaar, en dan, ja, dan ga ik de brief van mijn geliefde zitten lezen; dat is heel wat anders . . . Hij beschouwt heel die geleerde voorarbeid als een noodzakelijk kwaad . . .”⁴. Tot zover Kierkegaard in een preek, waarin hij wilde komen tot de uitspraak: „Gods woord is gegeven om er naar te handelen, niet om je te oefenen in het verklaren van moeilijke teksten”⁵.

Lijnrecht tegenover zijn visie lijkt die van G. Bornkamm te staan. „ . . . echte Theologie weiss, dass es für sie keinen anderen Zugang zu Gott und seiner Offenbarung gibt als diesen Weg wissenschaftlichen Erkennens, den alle Wissenschaft gehen muss, fragend und prüfend nach Massgabe vernünftiger Erkenntnis”⁶. Bornkamm bezigde deze woorden toen hij over het beroep van de theoloog sprak in een serie over *Frömmigkeit in einer weltlichen Welt*.

Er zit blijkbaar altijd iets situatiefs in het antwoord op de vraag of wetenschappelijke bijbelstudie zich op het evangelie kan en mag richten. Ik ben G. C. Berkouwer dankbaar dat hij een algemene lijn trok, die dit antwoord moet volgen. Hij vermeldt „de klacht dat het verstaan der Schrift door de wetenschappelijke bijbelstudie zo gecompliceerd wordt” — de klagenden reppen dan van zaken als „het litteraire genre, de gekerugmatiseerde geschiedenis, het doel der openbaring” — maar wie uit dit aspect conclusies wil trekken tegen de exegese en voor het zich onderwerpen aan het leergezag der kerk, zo zegt hij, „stelt zich een andere Schrift (als ideaal) voor ogen dan de Schrift, die ons in werkelijkheid gegeven is en die naar Bavincks woord „aan het lot van alle schrift zich heeft onderworpen””⁷. Impliciet is hier de goede weg gewezen.

Waarheen hij leidt, moge blijken bij de behandeling van ons onderwerp: *De geschiedenis van Jezus en de apocalyptiek*.

⁴ S. Kierkegaard, *Søren Kierkegaards Papirer*, udg. af P. A. Heiberg og V. Kuhr. Kopenhagen, Gyldendal 1909—48, XII, 315 v.v., naar de vertaling van H. A. van Munster, *Søren Aabye Kierkegaard*. Tielt, Lannoo 1963, 141—144.

⁵ Van Munster, a.w., 144.

⁶ G. Bornkamm, „Der Theologe” in H. J. Schultz e.a., *Frömmigkeit in einer weltlichen Welt*. Stuttgart, Kreuz-Verlag 1959, 296—301; 299.

⁷ G. C. Berkouwer, *Vatikaans concilie en nieuwe theologie*. Kampen, Kok 1964, 174; met verwijzing naar H. Bavinck, *Gereformeerde Dogmatiek*, Kampen, Kok 1928, I, 405. Vgl. ook J. J. Thierry, „Het woord in mensenhanden”, *Sola Fide* 17(1964) no. 5, 17—23.